

نورۇل يوردى

نۇرۇل اوجاقلارنىڭ ناسر افشارى بايلىق مجموعه در

جلد : 2 — 22

ايلول 1928
اون يىلدىن بېرى

صافى : 9 — 203

باشلانغیج

اوچنچی دور ، آوروپا مدینتی دؤریدر . بو
دورده عثمانلی سلطنتی ضعیقلر ، یارچالانیر ، زره
زره اوفالیر . چونکه خرسیتیان عالی دینی ، بدیی ،
فکری ، سیاسی ، حقوقی ، اجتماعی انقلابلره ، بر
چوققنی ، ارضی ، علمی کشفلر و ترقیبلره اویانمشدر .
اهل صلیب سفرلیله شرقه دوعرو آقبابه ، عرق ،
دینی ، ملی آقینلره اسلام عالمه قارشلی حکمرانلق
ادعاسنه باشلامش ، یامان محادلهلر آخمشدر .

بو دور ؛ اك نهايت عثمانى اولكه سنده اصلا
 حات فكر لريله ، مشروطيتك اعلانيله ، توركيك
 حركت لريله ، حرب عموميله ، توركك غيري اجنى
 عصر لريله باغداشان سراك تورك ملتة قارشى
 اختلايله تبارز ايدر . برطاقم ضرورى احتياجلر ،
 اجتماعى تخم لر نتيجه سنده وقوعه كلن استقلال مجاد-
 له لرى و نهايت جمهوريتك اعلاى كورور و همهن
 تاريخمذك بوكوندن ماضى يه دوغرو يوزالى ، ايكي يوز
 سنه لك بربارچاسنى قاوارا كه توركلكك اسطفا و تكامل
 دوره سى اولارق قبول اولنه سائر .

بودورک اک اساسی وصفی سرائیک کیتدیکه
نفوذنی قایم ایتمه سیله برابر ملتک کیتدیکه اویاقاسی،
جاهلانه تقلیددن صریلاروق مسلك حیاتلریک،
عصری صنعتلرک، ترقیلرک، تهقنیک بیلکیلرک
تأسس وانکشافنه چالیشسی، اجتماعی، سیاسی
ترقیلرک احتیاج وتقلید صورسیله باشقا ملتلردن،
اوروپالیلردن بزه سرائیکی، عرب ویرانس تأثیرلر
لرینیک انقراضی، اسلامیت نامنه تأسس ایدهن
یا کاش عقیده لرک ضعیف لایه روق تجربی علم وفنلرک
زده ده کو کاشمی در.

في الحقيقة بت درست دورك تابع اولديني شرائطه
اسلامی دورك تابع اولديني شرائط بردلدمز .

بت پرست دوردہ تورکاری داغہ ، طاشہ ، یرہ ،
کوکہ ، بعض نبات و بعض حیوانیہ طایار کوروپورز .

تورکار تاریخ ایچندہ بللی باشلی اوج مدنیت
تجربہ سی بایدیلر : بت پرستلک ، اسلامیت ، وآروبا
مدنیتی ...

بو اوج دور بر بردن باز خطیر ، سجیه لور ،
شرطلر ووصفاله آریلر :

برنجی دور ؛ قبل التاريخ زمانلره قاریشان پت
پرستلك دوريدر كه نوركللك اسلاميته تقدم ايدن
عصرلرني احتوا ايدر .

بو زمانده توركلراورتا آسياده ، آلتاي داغلارنده
وبامير يايلاسلنده ياشارلر . دها صوكرالري شرقي
وغربي توركستانده اسلاميتدن اول ياواش ياواش
انكشاف ايدرلر . بو دورك خصوصيتي چين و هند
مدينتلر نيك تأثيري آلتنده بولونقدر .

بودورده توركار بويوك موغوللر زماننده هندستانده
عظيم بر انكشافه مظهر اولورلر . خلاصه بودور ؛
توركك ايلك ابتدائى ياشايشنى وبو باشايشك ياراتدينى
دينى قناعتلىرى ؛ عرقى سجيجه ، كوره مك ، عادت
واخلاقى كورور ؛ اجتماعى ، حقوقى ، سياسى ،
طسمى تشكىلاتلىرى ميدانه كتير .

بوندن باشقه بودور معظم تورك ساطنلرينه ،
آتيللا ، جنكيز آقنلرينه شاهد اولور .

ایکمنجی دور ؛ اسلامیت دور بدرگہ اسلامیت
ظہوریلہ باشلار : اسلامیت یکی برمفکوره یاراتیر :
وحدانسلک .

بو مفكوره اورتا آسپلا ايجر يارينه ، تاهنده ،
 چينه ، نوركستانه سرايت ايدر . توركار تدریجاً
 اسلامیتی قبول ايدر . جنکيز آقینلری اوکندن قاچان
 قاي خان قبله سی ده اول آناتولییه کلوب یرلرن
 سلجوقیلر کی برچوق نورک تشکل وبقیه لری اوزرنده
 تأسس ايدر . عثمانی دولت و سلطنتی بیزانس و عرب
 حکومتلرینک سقوطیله ویا نه یه ، هنده ، چینه ،
 مصره ، طرابلسه ، جزائره ، قافقاسه ، بغداده
 آقینلر یایار ، تورک سواری و دونغالرینک قوت
 وعظمتی دنیا به طابیت .

ميدانه کتيرديکي عالمشومول دينده دهاکنيش اولارق تصور ايديلدی .

بونک ايجوندرک في سبيل اء آچيلان دين محاربه لری عيسانک ديننه سلوک ايدن ملنلر آراسنده اهل صليب اسلاميتي قبول ايدن ملنلر آراسنده ده اسلام آقيللری شکلنده کورونمشدر .

عيسويلاک کي اسلاماق ده انتشار ايدمه بيلمک ايجين بر چوق دين محاربه لری پامش ، ايمانک اساسي محافهه اولمشدر .

فقط باشقا باشقا لسانلرله قونوشان ، باشقا باشقا عادتله ياشايان انسانلر بونوک حسن يتلر قارشيمشده (!) نه دنسه ينه تماماً برلشمه مکده عناد ايتمشلر !

مثلا اسلام عالمنده عجملر ساساني کوره ننگاريني محافظه ايتمک ايجون شيعه لتي ، تورکار اسکی تورک عنعنه لرينه باغلي قالمق ايجون سنيلاکي ميدانه کتيرمشلردر . عثمانلي تاريخي برباقمندن ده شيعه وسني اولان يکي ملنک مجادله سنک برداستانيدر .

عيسايلرک عربلرله خلافت قاوغالری ملي عنعنه لرک محافظه سي دکلمه بيله يکيلک ، اسکيلک حرکترلرندن سلاله وسلاطنت امللرندن باشقانه ايله ايضاح اولنه بيلير ؟ خريستيان عالمنده ايسه حال بعض فرقارله ينه عيني صورته جريان ايتمشدر . سلطنت ، کوره نک لسان ، عادت ، يکيلک ، اسکيلک ، دين قاوغالری بو صورته تا قرون وسطانک اورتالرينه دوغرو اوزايوب دورويور .

قرون وسطاده « اسقولاستيک » نامي آلتنده بر بيلکي تأسس ايدينيور .

ايشته اوزمانلرده انسانلری تحريک ايدن هب بوييلکي در . بوييلکي اسلامي وعيسوي اولق اوزره ايکي جبهه ليدر .

عيسويلاک عيسوي اسقولاستيکني ، اسلاملرده اسلام اسقولاستيکني ميدانه کتيرمشلردر . مع مافيه ينه اساسده برلشيرلر . . اسکی يونانستان ، روما ، بيرانس ، يهوديلک وعربلق . .

يهوديلک دهه زياده خريستياناغه ، عربلق دهه زياده اسلاميته تأثير ايتمشدر .

ده نيله بيليرکه هان بونون قرون وسطه عيسويلاک واسلاملق فکرينک واساسلرينک تأثيري آلتنده در .

خريستيانلرله مسکون اولان قطعه لرده کي انسان کتله لريني شرقه دوغرو عسکر وحاجي قافله لری شکلنده تحريک ايدن قوت « حاج » ايسه اسلاملرله

عشيرتن دهه کوچوک اولان سميردني ، توتيه مريم اسمني آلان بردين تورکارک ايلک دينيدر .

دههه صوکره بوعشيرتلر برلشه رک قبيله لر ، قبيله لر ، برلشه رک زراعتچيلک دورندن صوکره ياواش ياواش کوي ، وکوي متعاقب قصبه ، بويوک شهر ، باروتک ايجاد وکشفندن صوکراده بويوک دولتلر ميدانه کلدي .

بويله بر دين ايجنده يتيشن فردلرک منسوب اولديني عائله لر ، کوره ننگلر ، عادتلر ، دهه صوکره قبول ايديلن وحداني دينک ميدانه کتيرديکي عادتله ، اخلاقله ، تربيه لره عائله لره بکزه ميوردی .

حتي يکي قبول ايديلن اسلاميتک دکل ، دوانک تشکيلدن صوکره بيله عائله نک شکلي دکشمشدر .

استيلا دوريني آچان دولنک تشکيلدن صوکره تورکارده زوجه نک تعدد ايتديکني کورويورز . بر قوجانک بر چوق قاری آلمسي بودورلردن قالم بر عادتدر . اسلاميت بوعقيده ي کولکشد برمش ، قاديبي وراثته ارککدن دهه آزامتيازلی کوسترمشدر .

تستر مجبوري دهه صوکرالری عادتله برقيصه فاعلق شکانی آلدیغندن اسيره وکوله نک بولافي زمانلرنده اولرک پنجره لرينه قفس ، قادينک بوزينه بچه طاقلمش ، او ، حرم وسلاملق اولارق ايکي بولونمشدر .

مع مافيه بوني يالکيز بزه خاص بر عادت ظن ايتمه مليدر . بروقتلر آوروپاده دهه بوزلريني پرده لين ، جاره بورون دورلری تاريخ آز قيد ايتمه يور .

بت پرست دورلرک اخلاق وعادتلری ياننده اسلامي دورکده کندينه مخصوص دين کتايبدن آلتما اخلاق وعادتلری دکشمز بررنص حالده اولاددن اولاده ، صوفالردن صوفالره انتقال ايدوب دورويوردي .

بت پرست دورده آله تلقيسي متعدد ايکن وحداني دينک قبوليله برک ، کوکک ، صويک طاشک التهلری برلشه رک برتک آله تلقيسي ميدانه کلدي .

يونانليرده اوله مپ ، روماليلرده بالاتن داغي اوزرنده اوطوران التهلر وحداني دينک ظهوريله برلشه رک هر بيرده حاضر وناظر برتک آله ماهيتي آلدیلر . فقط عوامک نظرنده ينه اونک بری کوک کي يوکسک بر مقام اولدی .

تورکارده بواعتقاددن آبري قالماديلر . .

سوقراطک سماوي اولان کوچوک تاكريسي - روماکي معظم برحکومتک تشکيلدن صوکره - عيسانک

یونان فلسفه‌سینه آریستونک لسانی و منطقی ایله باش
ا کرکن اسکی ویکی کتاب مقدس واسطه‌سیله ده
بودائی عنعنیه وارث اولویوردی .

اسلام عالمده ده کتاب مقدس یرینه قرآن
عظیم‌الشان و سنت‌سینه قائم اولمادی .

شوصورتده که قرون وسطانک دوشونجه‌سی
کرک خرسقیان عالمده کرکه اسلام عالمده
(اسقولاستیک) نامی آلان برنوع «ذهنیت جیلک» دن
باشقا برشی دکلمدی .

خرسقیانلرده قانون رومادن کلپور ، فقط فکر
پارس مدرسه‌سندن دوغویوردی .

بوتون طلبه‌لر ، متفکرلر ، متقبعلر علمی
عرفانی بورادن آلپور و دنیایه نشر ایدیورلردی .
بو بویه‌جه تام اوچ عصر دوام ایدی .

خرسقیان دوشونجه عالمک مرکزی اولان
پارس مدرسه‌سی دوت فا کولنه‌یه آیرلمادی که ، بوتون
المی و انسانی بیلگیلری قاوارایوردی :

دین و تصوف کوستربان الهیات فا کولته‌سی .
فن و ادبیات تاقین ایدیلن صنعت فا کولته‌سی .
حقوق فا کولته‌سی و سوکرا انبیه مادی بیلگیلرک
منشای اولان طب فا کولته‌سی .

طلبه ایسه ملت ملت آیرلملردی : فرانسه ،
پیقاردیالی ، آلمانیالی ، بریتانیالی کی . قرون وسطانک
اک شهپور شخصیلری یوپارس مدرسه‌سینک طلبه‌لریدی :
دون سقوت ، سهن طومارا کن ، بویوک آلبه
سیژهدو برایان ، سهن برنار ، داتنه ، بوقاس ،
په‌تراق الخ .

بر مؤتک پک حقلی اولارق سوبله‌دیکی کی :
اون ایکنجی عصر دن اون دردنجی عصرک نهایته قادار
غرب ایچون ضیا و نور منبیه هپ یارادی .
هیچ بر ملت یوقدی که بوسطه‌نی قبول ایتمه‌ش ،
بوکا مطاوعت ایله‌مه‌ش اولسون .

«نیله‌بیلرکه آوروپا دکاستنک شکلی پارس
تعین و تثبیت ایدیوردی . بویه‌جه برچوق سیاحیر ،
علم و عرفان طالباری قافله قافله اورایه دوغری آقین
ایدیورلردی .

فرانسزلرک عمومی فکرلری یاتقی ، الک جدی ،
اک صیفیجی شیلره الک بیسط ، الک قولای ، الک کانجه‌لی
شکلر بولنی خصوصنده کی ذکالری ده بونده آزمون
اولامشدر .

سکون اولان قطعه‌لرده کی انسان کتله‌لرینی غربه
دوغرو تحریک ایدن قوت ده «کلمه‌الله» اولمشر .

کلیسا ، تکیه ، وجامع نامنه ساییمسز تبرعلر
یاپیش ، اوقافک مالی قدرتی کوندن کونه هرایکی
مطرفده‌ده آرتمش وحرکمالی بولمشر .

هرایکی طرفده‌ده عقیده و دین نامنه فکر
وقبلره - یکی برمدنیتیه بشیک وظیفه‌سینی کوره‌جک
اولان - دینی ، اخلاقی ، روحی تلقیلر متادیا مضبوط
برتربیه حالنده ویرلمشدر .

مستقبل نسلار هپ بوتدریسلر و تلقیلر آلتنده
الهی برماهیت آلان بیلگیلره «الهیات» ه تابع
اولمشردر اوقادار که قرون وسطا مدنیتی ، فلسفه‌سی ،
ادبیاتی وحتی علم وفنلریله تماماً اسلامی وخرسقیانی
اولمقدن قورتولامامشدر .

بوتلقیلر آلتنده بشریتک فکری شیدن اول
الهی قاوارایاجق ، وبویلیکی ایله کائناتک نظامی
واونک تظاهرلری کوزلره وقلبیره منکشف اولاجقدر .
بوصورتله هر شی برقاعده‌ده برامشدر : دینی
اخلاق .

بودورک تلقیسنه کوره قانون سمان کلدیکی
ایچون اونک قارشیسنده یاپیلاجق شی اطاعت و طاعتدن
باشقا برشی اولویوردی . یریوزنده الهی قانونک
یملی پادشاهلر ، قرالار ، حکومت رئیسلی ،
وروحانی شخصیتلر اولویورلردی .

بوتلقی بوتون قرون وسطانک چهره‌سینه همن
عینی منظره‌نی ویرمشر . یالکیز حسلرده دکل ،
ادبی و فنی دوشونجه‌نک هر درلو اصوللارنده ده انسالر
برامشملردر . بویه‌جه منطقی واستقرائی برقبول ایله
همن بوتون قرون وسطا متفکرلری حادثه‌لردن
سبیلره چبقاچقلری یرده ، سبیدن حادثه‌لره دوغرو
ایدیورلر ، مؤسس بر (دوقترین) ه کوره بوتون
ادبیات و علملر مناقشه ایدله‌ین و مناقشه قبول ایتمه‌ین
بر انضباطه تابع اولویورلردی :

خلاصه استادک سوزی نص حالی آلمشدی .
استاد (آریستو) ایدی .

بویوک یونان فیلسوفی آریستونک اثری اسکی
بیلگیلری همن تخیص ایتمش کبیدی . عالمکمول
شهرتی بورادن کلییوردی . عربلرده وخرسقیان
نلرده ده بو بویه ایدی . سنه لرحه کلیسا و مدرسه‌لرده
حاکم اولان آریستونک منطقیدر .

خرسقیان عالمی برطرفدن مناقشه‌سز برصورتده

قادین ، ارکک ، چوجوق ، اختیار ، حرواسیر
هپ بو تانیلرله بسله نیورلردی .

بو تلقیلرله ده معمارلارک ، هیکتراشلاک ، رسمک
حاجیلاک تخت ونقیص صنعتک ، تریینتیلاک بوپوک
بر حصه سی اولمشدر . هدف اولارق کشف خلق
بیغیلرینی کوز اوکنده طوتان قرون وسطا صنعتی
روحک بر افاده سی دکل سه یانه در ؟ بو زمانده
هر زمانده اولدینی کی - صنعتکارلرکندی روحلرنده کی
دینی هیجانلری قولاندقلمی صنعتلر واسطه سیله خلقه
سرایت وقبول ایندیرمیشلدر . دینی فکرکدن فیض
آلان قرون وسطا مدینتی اراده ازلیه نک تحقنه
طبیعی ، حیاتی ، صنعتی واسطه قیلارک خلق
بیغیلرینه ، یکی یتشه جک نسللره تحکم ایتمشدر .
بو یله جه اولا اللهک بوپوککی وعظمتی ،
صوکرک طبیعی یاشایشده واخلاق قانونلرنده الهی
نظام واراده نک بیک برشکاده تجلیسی کوسترلشددر .
عظمت الهیه فکرینی افاده ایتک ایچون انسانک
بوینه وقولنک قدرته نسبتله اکپوکسک صنعت اولان
معماری بی بو خصوصده واسطه قیلمشدر .

پوکسه ک ، طنان قبه لر آلتنده ، واسع
دهلیزلرده رنگ وشیانک فکرینی (ازلیت وابدیتی
دوشون) دییه حایقردینی کوشه لرده روح سالره
دوغرو نصل اولورده پرواز ایتز ؟

بیکلرجه انسانک حیاتی بیهن بوتزینات ، بو
صنعتلر آیرنجه بر درس ، آیرنجه بر تلقین بکلیر ؟
اوراده ربک حضورنده دیزچوکن ، سجده
واران مخلوق تصوفی بر حیرت ایچنده معنوی بر
عالمه دالارق آسیانک ماوراسنده کی حقیقی آکلار
کی اولوبور ، طاتی بر جنت خیالیله اخلاق وابدی
بوللری بولدم ظن ایدیوردی .

بوانضباط وسلطه نک نتیجه سی آوروپاده چیچکار
ویناتلرک بهاره ایریش کی بوتون صنعت ، ادبیات
وفلسفه نک حیانه یکی دوغوشنی - که رونه سسانس
بو دیمکدر - افاده ایدن تجدد وانقلاب حرکتلری
حالده کورولمشدر .

بو دورده شرقده کی صنعت همان غریبه کنک
عیلدر . عصرلرجه اسلامیتک انتشار منبعلری
جهانگیرلرک قانچلرندن صوکرک مدرسه وجامع
اولاممیدر ؟

قرون وسطاده مدرسه تدریساتی کتاب ، سنت ،

حدیث ، تفسیر ، فقه ، اصول فقه کی بیلکیلردن
صوکرک عرب ونجم لسان وادبیاتلری دکلدر ؟
لسان تدریساتی دونه دولاشه آریسطونک منطقنه
دایانیر . وآریسطو ایله برابر بوتون اسکی یونانی
بولوبوردی . عربلق عرب معماریسینی یاراتدینی کی
تورککده تورک معماریسینی دلیل و واسطه ییارق
بوتون اسلام مملکتلرینی جامع لر ، مناره لرله ، تربلر
ومدرسه لرله تزینه چالیشیوردی .

ده نیله بیلیرکه غریبه فرانسز ملتک اوینادینی
رولی شرقده اک فغان بر صورتده تورکلر یاپیورلردی .
آق دکنر حوضه سنده اهل صلیب محاربه لرندن
صوکرک مسلمان ، قاتولیک ، یونانی بوتون ملتره
ساری پک جانی بر تجارت حیاتی اوینادینی کی بو
ملتلر آراسنده کی صیق تماسلرده اولری ممکن مرتبه
بررینه تقریه چالیشیوردی .

دائما عینی منظره لری کورهن کیجیلر ، سیاحلر
لسانده برلشمک احتیاجی دویارق حتی عینی لسانی
قونوشورق عینی روحی تربیه یی آلیورلردی .

ناپولی ، ونندیک ، باله زمو ، مارسیلیا ، استانبول ،
اسکندریه ، تونس ، جزائر هپ بونلرک اوکنه
یونان ، روما ومصر آترو آبدلرینی سرپیوردی .
قرون اولی مدینتی بیرانس صنعت وفلسفه سی
حالده اسکی قسطنطنیه ده حکمران اولورکن میلادی
1453 تاریخنده استانبولک تورکار طرفندن فتیح
اوزرینه ایتالیا ، ونندیک ورومایه التجا ایدن بیرانس
مهاجرلری کندیلرله برابر شرقی رومادن اوکره ندکاری
هنر ، اسرار ، اصول وطرزلری ده اورالره کونوردیلر .
وجدانی فلسفه نک یاننده بدیی ویاغایست دوشونجه نک
ناشری اولدیلر .

ایتالیان تجدد وانقلابک خوجالری دکلسه بیله
مریسلری ایشته بویرانس مهاجرلری در .

ده نیله بیلیرکه شرقده معمار سنائی میدان کتیره
شرائط غریبه له ثونار دووه نسی بی میدا کتیره
شرائطدن پک آیری دکلدر .

اوحالده که صنعت خلقک یاشامق ومسعود اولق
خصوصنده کی شطارتتی افاده به کافی کله یوردی . قلم ،
فورچه ، چکیچ بوخصوصده هپ برابر چالیشیورلردی .
هرکس سیامک ، اوکره نک ایسته یوردی . هرکس
تنورایتمک ، محاکمه ایتک ایسته یوردی . هرطرفدن
کتاب ایسته نیور ، کتاب آرانیر ، فقط بولونمایوردی .
کایسا و مدرسه نک تضیق حد قصوابه

وارمشدی . چونکه ، آل یازماسی اولان کتابلر
بك، نادر و بك فیاتلی ایدی بوتون دنیا :
(کتاب ، کتاب !) دیه هایقیریوردی کوته نبرغ
ایجادی ، مطبعه سی ، متحرک حرفلری بواختیاجی آنجا
تطمین ایده بیلدی .

بوتون وجدانلری برلشدیره ، ذکاتک تنویرینه
اک چوق یارایان بوکشف حتی ایلک زمانلرده شیطانی
برشی ظن ایدلدی . کوته نبرغ بویوجلسکه اتهام
ایدیلرک حبسه قونولدی . فقط ایجادی آناختار آلتنه
قویق ، حبس ونفی ایتمک قابل اولامادی .

بهریتک فکریله برابر دنیا کده وسعتی
دکیشدی :

آمریکا کشف ایدلدی .

آجیلان مطبعه لر سایه سنده خرستیان عالنده
فرانسزجه عمومی برلسان حالی آکیوردی .

روما کایسانک سسوه استعماللری ، رهبان
عالنده کی سقوط اخلاق پاپاسر اینده کی رزائلر ، کری
قالمش فکر وعقیده لر بهریتک استقبالی تعیین وثبیت
ایندی .

همن هر طرفده آلمانیا ، انکلتره وفرانسه ده
اسکی مضبوط انتظامک علیه انضباط سزاق ، عصیان
وانقلاب حرکتلری بلردی . اک اصیل ذکالر ، اک
یوکسک وجدانلر موجود شیلرک ، دها دوغروسی
خرافه لرک یامان بر معارضی ، مدهش رمنقندی اولدیلر .
بوذکا ودهالرک تشویقیله هر طرفدن تجدد و
انقلاب ایسته نه یه باشلاندى . بر یوزنده عیسایانک
ممثل اولان بابالی نفوذی بو صورتله صارصیلدی .

قرال و ایمراطورلرک نفوذی آرتدی . نهایت
لوتهرکلدی . اسکی دیسیپلینی یوزدی . پروتهستان
کایساسی نامنی آلان ، لاتین لسانته و آکلاشیلما یان
دوشونجه لره قارشى اعتراض دیمک اولان یکی کایساسی
قوردی . چونکه قاتولیک کایساسنک بعض عقیده لرینه
مراسمنه اعتراض ایدیوردی . بو اعتراض مهیمیت
وابهامه ، آکلاشیلما یان یابانچی بر عادت و لسانه
قارشى ایدی . دنیا اوزرنده کی کایسالرایکی یه بولوندى .
خلق آراسنده دین منازعه لر ی باش کوستردی .
عجبا دین بر امر وجدانی اولمقدن چیقاجق ، جبراً
قبول ایدیلن برشی می اولاجقدی ؟

برچوق تجربه دن سوکرا نهایت هر وطنداشک
دینی انتخابده حر اولسی اساسی قبول ایدلدی .
دینی اعتقادلره قارشى مسامحه tolerance اساسنی

رهبر یابان دردنجی هانری بوتون بو منازعه لره نهایت
بردی . قانونلرینه ، سیاسی نظاملرینه اعتقاد ،
مسامحه و وجدان حریتی اساسلرینی بکیردی .

بویله جه پروتهستانلر کئندی کایسالرینک تأسیسنده
ومراسملرینک اجرا سنده سربست قالدیلر . شویله که تمضو
ایتمش بر قوت حالنده پروتهستانلرک نیم مستقل بر اتحاد
هریتلری ، اوردولری ، مستحکم قلعه لر ی ، ویرکیلری ،
اجتماعلری ، اجتماعکارلری و حکومت نژندنه بر ممتللری
اولاجقدی . بواولدی . خلاصه دینی قناعتلر ده کیشه .
رک بویوک بر انقلابه مظهر اولدی . قرون و سلطانک
انکیزسیون محکمه لر ی ، دین اختلاف و قواغلری
جبر واتضیق اساسلری ترک ایدلدی . بونلرک برینه
وجدانده حریت و مسامحه اساسلری قبول اولوندی .

برهیچ عصری دیمک اولان صنعت و دین
انقلابلریندن سوکرا فرانسه ده فلاسیک اسمی
وبریلن سکون و استقرار دوری کلدی . فقط
بوراده ده دورمادی . برخطوه دها آندی . برحمله
دها یاپدی بوندن سوکرا تنقید و فلسفه عصری کلدی .
تنقید و فلسفه عصرینی بویوک قراللرک سقوطی کورهن
سیاسی وعدلی دور تعقیب ایندی . بو دوره بی ده
بویوک خولیالر پیشنده قوشمق دیمک اولان قهرمانلق
وبونی ده سقوط خیال واضطراب دوری تعقیب ایندی .
فقط بهریت الی نه یه سقوط خیال واضطراب ایچنده ده
قالامادی . بونک ایچوندرکه بو دورده بر چوق
خارقه لی ذکا ودهالرک دوغوشنی کورهن حقیقت و فن
عصرینی دوغوردی . (*)

خلاصه دیمک نص حالنده دکیشمین قاعده لر ی
یاندنه فلسفه علم و فن ترقی ایتمکجه انسان دماغی
عالمک حقیقتلرینی دها ابی آکلادی . وبوسیله درکه
بویوک قراللار برر برر سقوط ایتمکجه باشلادی .
بونلرک برینه ملیت ، صنعت و علم جریانلری ، صنف
مجادله لر ی و خلق حکومتلری تأسس ایندی .

شوحالده یکی وعصری حیات نه در ؟

— یکی وعصری حیات بوتون تفرعاتیده اک
مترقی واک مدنی حیات دیمکدر . اک مترقی حیات بزم
بوکونکی یاشایشمز دکلدیر .

[*] بو دورلر حقنده مؤلفک طبع ایدیلرک
اولان [تورک وفرانسز ادبیاتلری حقنده برتدقیق]
اسملى اثرینه مراجعت .

(انقلاب کله سیاه) بزبو حیاتدن چیقیشی افاده ایتمک ایستهرز . دوغاجغمن حیات ماضیده کی حیاتمن اولانجه بونا (یکی حیات) دیمک موافق اولمازی ؟ (عصری) کله سیاهده عصرک حیاته ، اک مدنی و اک متری ملتیک یاشایشنه بکسره بر حیات قصده اییدیورز .

(یکی حیات) ایسته یورکه تورک ملتیک کرک قومشو و کرکه دنیا اوزرنده کی بوتون ملتله رقابت ، مجادله ، صمیمیت و تقریرلی فنی ترقیلره ، حیاتی و اجتماعی ضرورتله کوره حاضرلانسین .

(یکی حیات) ایسته یورکه فرد هر درلو طبیعی ، سیاسی ، اجتماعی حقارینه صاحب اولورکن اسارت کی ، تولدی امتیازلر کی ، کورنک کی قیدلردن آزاده قالارک کندی سمی ، کندی حر ذکاسیله یوکه لسن .

منسوب اولدنی جمعیه قارشى وطنداشلق - قارچی بحق استعمال ایتسین .

(یکی حیات) ایسته یورکه ویرکی تحصیلنده ، عمومی رأیلرک طویلانماسنده ، شخصی مساعیسنده ، مسایک تنظیمنده کندیکنده فائده لی بروارلق ، برزئکینلک اولدنی آکلاشیلسن .

(یکی حیات) ایسته یورکه هر تورک وطنداشی تلقینلریله ، تشکیلاتیله ، اختراعلریله ، کشفلریله باشقه ملتیک فردلرینه (نمونه امثال) اولسون .

بالاستما حاضر ییکیلکدن ، باشقارینک صیرتنده کچنمکدن قورتولارک کندی ، یالکیز کندی آلنک تریله ، قانانجه مسعود و مرفه اولارک باشاسین .

ایشته شرق و غربده ، دوشونجه عالمده انقلابک صفحاتی یکی وعصری حیاتی پت پرست دوردن و دین ایله تبارز ایدن قرون وسطائی حیاتدن آیران فرقلر بولردر .

بز تورکارا کر مسعود اولارک یاشامق ایسته . یورسه ق بوتون روحمله بویکی وعصری حیاته دوغرو آتیلما لی بز .

